

Έγραψαν για το βιβλίο...

Μανόλο & Μανολίτο και... Μανουήλ

Μάνος Κοντολέων

Εικονογράφος: Ίρις Σαμαρτζή

Σειρά: Μυθιστορήματα Φαντασίας (9-18 ετών)

[...] Ο Μάνος Κοντολέων ανήκει στους πρώτους τη τάξει συγγραφείς που πλούτισαν την παιδική λογοτεχνία (και όχι μόνο) θεματολογικά, αισθητικά και ειδολογικά.

[...] Συγγραφέας πολυγραφότατος, χωρίς αυτό να αποβαίνει εις βάρος της λογοτεχνικότητας του κειμένου. Έχει αποσπάσει τιμητικές διακρίσεις για το έργο του.

[...] Από τους τέσσερις ήρωες της ιστορίας ο αναγνώστης ξεχωρίζει τη μορφή του παππού, που δεν είναι άλλος από τον συγγραφέα του βιβλίου. Ο Μανόλο, λοιπόν, είναι ένας σοφός παππούς που ξέρει πώς να φέρεται στον εγγονό του, πώς να του μιλάει και να του ξυπνάει τα όνειρα, να συζητούν για τη φιλία, για τα λουλούδια, τα δέντρα, τη γη. Με την ίδια σοφία εμφανίζεται και ο παππούς του Μανουήλ, μέσα από τα παραμύθια που του έλεγε. Και γενικά ως σημειώσω ότι ο παππούς ως αφηγηματικό πρόσωπο της Παιδικής Λογοτεχνίας είναι εμβληματικός και έχει αξιοποιηθεί από πολλούς συγγραφείς.

Ο Μανολίτο και ο Μανουήλ είναι στην ηλικία του εφήβου (καλύτερα του προεφήβου) με απορίες και πολλά ερωτηματικά, βρίσκονται στο μεταίχμιο ανάμεσα στο παραμύθι και στην πραγματικότητα.

[...] Ο διάλογος είναι κύριο γνώρισμα της αφήγησης και παραπέμπει σε «εκπαιδευτικό» μοντέλο σύγχρονο, στην εποχή δηλαδή του διαλόγου και των ελεύθερων επιλογών, πράγμα που επιδρά ευεργετικά στην οδυνηρή περίοδο της ενηλικίωσης των παιδιών και των νέων. Και ο Κοντολέων ξέρει πολύ καλά την τέχνη του διαλόγου και κυρίως μεταξύ ώριμου ατόμου και αρχάριου της ζωής. Μέσα απ' αυτόν τον ισότιμο και ειλικρινή διάλογο απορρέουν και απόψεις (μηνύματα λέγαμε παλιότερα) για τις ανθρώπινες σχέσεις, την αγάπη, τη φιλία, το σεβασμό, αλλά και την καλλιέργεια της ψυχής και της καρδιάς με ιστορίες για τη φύση και τη μυθολογία κ.ά.

Συνολικά (και γενικά) θα μπορούσα να παρατηρήσω ότι το αφήγημα είναι σε πρώτο πλάνο «οικολογικό», προβάλλοντας δηλαδή πτυχές του φυσικού κόσμου, και σε άλλα εσωτερικά επίπεδα ιδέες και απόψεις για την «τέχνη» της ζωής.

[...] Εκείνο, επίσης, που εντυπωσιάζει στην αφήγηση είναι η διακειμενικότητα των κειμένων, η επικοινωνία κειμένων και ηρώων διαφορετικής εποχής. Έτσι, στο νέο του αφήγημα *Μανόλο & Μανολίτο και... Μανουήλ* διαπιστώνουμε ότι από τα τρία ονόματα τα δύο πρώτα παραπέμπουν σε προηγούμενο ομώνυμο μυθιστόρημα του ίδιου συγγραφέα (*Μανόλο & Μανολίτο*, Εκδόσεις Πατάκη 2013) και το τρίτο όνομα στο διήγημα του Βιζυηνού «Το μόνον της ζωής μου ταξείδιον». Έτσι, διαβάζουμε στο Σημείωμα του συγγραφέα «Δε γίνονται μόνο οι άνθρωποι φίλοι. Γίνονται και οι ήρωες των βιβλίων». [...]

Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, *Εφημερίδα Θεσσαλία*

Έγραψαν για το βιβλίο...

Ο Μανόλο και ο Μανολίτο είναι δυο φίλοι που θα μπορούσαν επίσης να είναι παππούς και εγγονός, ή το ίδιο άτομο σε δυο στάδια της ζωής του. Δε μένουν στο ίδιο σπίτι, ζουν όμως στην ίδια γειτονιά: ο Μανολίτο με τους καλλιτέχνες γονείς του και ο Μανόλο με τη λευκή σκυλίτσα του, που ο Μανολίτο έχει ονομάσει Νύχτα. Ένα ατυχές περιστατικό γίνεται αιτία να προστεθεί στην παρέα κι ένας τρίτος φίλος, ο έφηβος Μανουήλ, ο οποίος έχει βγει κυριολεκτικά μέσα από άλλο κείμενο – ενός άλλου συγγραφέα και ενός άλλου καιρού.

Συνέχεια του νεανικού αφηγήματος *Μανόλο & Μανολίτο* (2013), το ευπρόσδεκτα ιδιότυπο αυτό λογοτέχνημα του Μάνου Κοντολέων δανείζεται τον νεαρό πρωταγωνιστή από το διήγημα του Γεωργίου Βιζυηνού «Το μόνον της ζωής του ταξείδιον», μεταφέροντάς τον σε ένα σύγχρονο εναλλακτικό σύμπαν: το μαθητευόμενο ραφτόπουλο του Βιζυηνού «διακτινίζεται» από την Κωνσταντινούπολη κοντά στην περιοχή του Μανόλο και του Μανολίτο και γίνεται βοηθός του ιδιοκτήτη ενός θερμοκηπίου. Αν και δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά που ένα λογοτεχνικό (και όχι μόνο) έργο κλείνει το μάτι σε ένα άλλο, η ιδιαιτερότητα του *Μανόλο & Μανολίτο και... Μανουήλ* έγκειται στην ένταξη ενός προσώπου, σχεδόν αυτούσιου, από ένα προγενέστερο κείμενο διαφορετικής «πατρότητας» και στη διασταύρωση της ιστορίας του με εκείνη του νεότερου βιβλίου κατά τρόπο τόσο οργανικό ώστε τα όριά τους σχεδόν χάνονται.

Αν ένας συγγραφέας εισχωρήσει αυτοπροσώπως στο έργο ενός άλλου συγγραφέα, θα μπορέσει εν είδει χημικού καταλύτη να επηρεάσει μια πλοκή που έχει ολοκληρώσει την προδιαγεγραμμένη διαδρομή της; Θα καταφέρει να την «εκτροχιάσει» προς όφελος των δικών του ηρώων όσο και των πρωταγωνιστών εκείνης; Μα αυτή ίσα ίσα είναι η μαγεία της γραφής, όπως και κάθε άλλης τέχνης – δηλαδή της δημιουργικής φαντασίας: το ότι τολμά και πετυχαίνει όσα θα ήταν ακατόρθωτα στην υλική πραγματικότητα. Μετακινείται δίχως περιορισμούς μέσα στον χώρο και τον χρόνο, επαναπροσδιορίζει τα δεδομένα, μεταλλάσσει και μεταμορφώνει τα πρόσωπα, επινοεί, διυλίζει και καθοδηγεί τα συναισθήματα και τις αντιδράσεις τους, δημιουργεί και διαμορφώνει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα κινηθούν. Από μία και μοναδική αφετηρία προσφέρει και εξερευνά πολλαπλές πιθανές λύσεις και εξελίξεις. Όμως και οι ίδιοι οι φανταστικοί χαρακτήρες, από τη στιγμή που θα (ξανα)πλαστούν, αποκτούν δική τους ζωή και ο καθένας με τον τρόπο του επιδρά στην πορεία των γεγονότων.

Η επιλογή των ονομάτων για τους ήρωες του βιβλίου δεν είναι καθόλου τυχαία. Και τα τρία αποτελούν παραλλαγές του ονόματος του συγγραφέα, ο οποίος ουσιαστικά «μοιράζει» τον εαυτό του σε τρία πρόσωπα, τρία στάδια ζωής και τρεις γραμμές δράσης: δεν περιορίζεται στην ιδιότητα του παρατηρητή/ αφηγητή, αλλά μπαίνει και ο ίδιος μέσα στο έργο του για να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στην εξέλιξη της ιστορίας, όχι πια ως το άορατο χέρι που σκιαγραφεί τους χαρακτήρες και κινεί τα νήματα της πλοκής, αλλά ως ο ένας από τους κεντρικούς ήρωές της. Το τριαδικό σχήμα διακρίνεται εξίσου στις παράλληλες και τεμνόμενες διαστάσεις της ιστορίας, στα διαφορετικά επίπεδα αφήγησης που ξεπροβάλλουν το ένα μέσα από το άλλο, διαχωρίζονται και διαπλέκονται. Καθώς επίσης και στην επικοινωνία μεταξύ των τριών γενεών, στη διαλεκτική αλληλεπίδραση αρχαίου μύθου, λαϊκού παραμυθιού (κυρίαρχο και σταθερό χαρακτηριστικό του οποίου, μάλιστα, είναι η αναφορά στον «μαγικό» αριθμό 3) και μυθιστορίας, κυριολεξίας, μεταφοράς και αλληγορίας, υλικής και μυθοπλαστικής πραγματικότητας και μαγικού ρεαλισμού.

Τα ηθελημένα μετα-λογοτεχνικά στοιχεία του κειμένου, ωστόσο, χάρη στον μαστορικό χειρισμό τους από τον συγγραφέα, καταφέρνουν να παραμένουν διακριτικά εμφανή – τόσο που να μην υπονομεύουν ούτε στο ελάχιστο την αισθητική εμπειρία της ανάγνωσης, την οποία συμπληρώνουν οι όμορφες ασπρόμαυρες εικόνες και βινιέτες της Ίριδας Σαμαρτζή. Ακρως ποιητική, διαποτισμένη με τρυφερότητα και με ανάλαφρες πινελιές χιούμορ που απαλύνουν τις κορυφώσεις του συναισθηματικού φόρτου, η γραφή του Μάνου Κοντολέων καθλώνει και πείθει τον αναγνώστη, παρασύροντάς τον σε μια γοητευτική διακειμενική και διαχρονική περιπλάνηση, σ' ένα ταξίδι που είναι μαζί φόρος τιμής σε καθοριστικά αναγνώσματα, προσκύνημα στην αθωότητα της παιδικής ηλικίας και συμπιλίωση με το άφευκτο του ανθρώπινου πεπρωμένου. Η διαπίστωση του μικρού Μανολίτο ότι «η αγάπη ποτέ δεν πεθαίνει» αντικατοπτρίζει στην ουσία τη ζωοποιο δύναμη της ίδιας της τέχνης, μιας διαφορετικής –αν και όχι λιγότερο γνήσιας ή παρακινούμενης από πάθος– μορφής αγάπης: η αγάπη και η δημιουργία αφηφούν, μάχονται και ξορκίζουν τον θάνατο.

Μάριον Χωρεάνθη, diastixo.gr

Έγραψαν για το βιβλίο...

[...] Μια ιστορία μέσα στην ιστορία, κρυφά νοήματα και φανερός λυρισμός. Δυο παππούδες που ονειρεύονται ταξίδια κι ένας τρίτος, ο συγγραφέας, ο οποίος έχει ταξιδέψει αν όχι σ' όλους εκείνους τους τόπους τους οποίους έχουν ονειρευτεί οι άλλοι δυο, στους τόπους των βιβλίων σίγουρα. Μια αύρα αόρατη τους δένει και τους τρεις σ' αυτή την ιστορία με τα πολλά νοήματα και τις πολλές αναγνώσεις. Και μέσα σ' αυτή την αύρα-αγκαλιά τυλίγουν δυο παιδιά, τον μικρό Μανολίτο κι έναν έφηβο, τον Μανόλο, για να τους πάρουν μαζί τους και να τους προετοιμάσουν τρυφερά, με αγάπη, με υπομονή, για τον κόσμο των ενηλίκων.

[...] Λέει ο Μανόλο, ο συγγραφέας: «Κάποια ταξίδια μπορείς να τα κάνεις, για κάποια άλλα μπορείς να διαβάσεις. Κάποια θα τα ονειρευτείς. Όλα το ίδιο θα σε γεμίσουν αν τα αφήσεις μέσα στην ψυχή σου να μπουνέ... Διαφορετικά ή τα έκανες ή διάβασες γι' αυτά ή κάποια στιγμή τα λαχτάρησες... Όλα τους θα χαθούνε...»

Τι όμορφη και αισιόδοξη θεώρηση όχι μόνο για τα παιδιά τα οποία έχουν πάρει το μονοπάτι της ενηλικίωσης αλλά και για τους ενήλικες, σε ένα έργο όμορφο από κάθε άποψη, κείμενο, ζωγραφιές, καθώς η Ίρις Σαμαρτζή έχει δέσει αρμονικά με το κείμενο του Μάνου Κοντολέων τις ζωγραφιές της σ' ένα βιβλίο που απευθύνεται σε αναγνώστες κάθε ηλικίας.

Ελένη Δικαίου, fractalart.gr

[...] Ένα βιβλίο πλημμυρισμένο από χρώματα κι αρώματα, ένα βιβλίο που τα συναισθήματα στήνουν χορό, άλλοτε συγκρούονται μα είναι εκείνα που ζωντανεύουν την πραγματικότητα καθώς κινούν την ψυχή των μεγαλύτερων και μικρότερων ηρώων αλλά και την εφήβων, μιας ηλικίας ενδιάμεσης των δυο ακραίων ηλικιών. Έτσι οι ήρωες ταξιδεύουν στο τότε και στο χθες, κι ονειρεύονται ένα ωραιότερο αύριο λαχταρώντας ταξίδια που έκαναν οι παλιότεροι, ταξίδια που είναι έτοιμοι να κάνουν σε λίγο και οι ίδιοι ακόμα κι αν αποδεικνύεται πως αυτά περιορίζονται μόνο στη σφαίρα της φαντασίας, μα δε στερούν καθόλου τους ταξιδευτές από την εμπειρία μιας γοητευτικής περιδιάβασης στα πέρατα του κόσμου, ταξίδια φανταστικά και μεγάλα σαν αυτά που βιώνει ένας συγγραφέας και μάλιστα ένας συγγραφέας για παιδιά.

«Το μόνο της ζωής ταξίδιον» του παππού του Μανουήλ θα είναι τότε πιο ευχάριστο, πιο ονειρικό, ανώδυνο και ειρηνικό... κι έτσι με τούτα τα ονειρικά ταξίδια, με τούτα τα παρηγορητικά ταξίδια είναι σίγουρο πως θα ζήσει καλύτερα ο Μανολίτο κι ο κάθε Μανολίτο αλλά και κάθε Μανουήλ σε έναν κόσμο γεμάτο λουλούδια, μανταρινιές, κερασιές, ροδακινιές, αχλαδιές, κυπαρίσσια, ακακίες, φλαμουριές, καστανιές, δάφνες, ελιές, πλατάνια και πολλές μανόλιες, που ξεδιψάνε με το νερό ενός ποταμού, όπως οι άνθρωποι ξεδιψάνε με το γάργαρο νεράκι της ζωής...

Διονύσης Λειμονής, bookia.gr